

Valsts prezidenta Egila Levita runa LIKTA tiešsaistes konferences “Digitālā transformācija” atklāšanā

Publicēts: 03.12.2020.

[Egils Levits](#)

Labdien visiem šīs konferences dalībniekiem!

Godātā LIKTA un tās biedri, pasākuma organizatori un dalībnieki!

Man ir liels prieks un gods atklāt jūsu ikgadējo konferenci, un es gribētu jums pateikties par jūsu neizslikstošo darbu, izturību un izaugsmi!

Godātie kolēģi, skatītāji un klausītāji!

Ir laiks jauniem atklājumiem, un ir laiks šos atklājumus likt lietā.

21. gadsimtu ievada tehnoloģiju revolūcija. Pēdējos 20 gados bija zināma eiforija. Arvien jauni atklājumi, arvien jaunas iespējas, un tagad ir jautājums par to, kā mēs šos atklājumus turpinām, arvien atklājot kaut ko jaunu. Vienlaikus arī likt lietā sabiedrībā to, kas ir atklāts, un to, kas tiks atklāts nākotnē. Tas nozīmē, ka viena no galvenajām problēmām un jautājumiem – kādā veidā šīs inovācijas nonāk pie cilvēka, kādā veidā tiek mainīta cilvēka ikdiena. Mēs nedrīkstam nonākt pie situācijas, kas jau tagad daļēji ir, - pie tā saucamās “digitālās plaisas”. Proti, ka visas digitālās inovācijas ir pieejamas tikai daļai sabiedrības, bet citai daļai, tā sakot, ir jāklibo līdzī. Tādēļ tas ir viens no galvenajiem uzdevumiem, kas ir visas sabiedrības un arī politikas uzdevums, - novērst jau patlaban iezīmēto “digitālo plaisu”.

Jūs savas šī gada konferences nosaukumam kā atslēgas vārdu esat izvēlējušies vienu sporta veidu, kas savā būtībā nozīmē

sistemātisku muskuļu treniņu, vairojot izturību un līdzsvaru, tātad – krosfits. Lai arī tā ir sporta terminoloģija un sporta veids, tomēr zināmā veidā šajā konferencē mēs runāsim par to, kā Latvija var trenēt savus digitālos muskuļus.

COVID-19 vīrusa krīze, no vienas puses, ir radījusi eksistenciālu nepieciešamību izmantot un izvērtēt mūsu pašreizējās tehnoloģiskās spējas. Taču, no otras puses, šī krīze arī rada grūdienu, kas ļauj aptvert un apdomāt nākotnes iespējas. Ikviens valsts Eiropā un pasaulē domā tieši par to, kādā veidā nākotnē mēs šīs inovācijas varam izmantot jēdzīgi – cilvēka interesēs. Galvenais ir tas, lai visas šīs tehnoloģijas kalpo cilvēkam un lai cilvēks netiktu pakļauts tehnoloģijai. Tas ir ārkārtīgi būtisks faktors, kas sabiedrību interesē vairāk par visu. Nevis abstraktas iespējas, jauni gadžeti, bet gan - ko tas man dos, kādēļ mana situācija būs labāka nekā pirms šīs atklājuma. Visa mūsu digitālā pasaule vai digitālā darbība ir jāietver šajā sabiedrības uzstādījumā: "Kā mums būs labāk?" Tādēļ arī milzīgie līdzekļi, kas šobrīd tiks ieguldīti digitālai attīstībai, ir jānovirza tādā veidā, lai uz šo jautājumu atbildētu pozitīvi.

Eiropas Savienība ir iezīmējusi ārkārtīgi lielus līdzekļus Eiropas digitalizācijai. Latvijai no Eiropas jaunā atlabšanas fonda piešķirs apmēram 300–400 miljonu eiro digitalizācijai un ap 150 miljonu eiro no pārējiem fondiem. Tie ir milzīgi līdzekļi, un ir jādomā, kā tos jēdzīgi izmantot. Es ceru un domāju, ka šī konference dos zināmas ierosmes, kādā veidā mums šī pieejamā nauda būtu jāizmanto. Tā ir Latvijas iespēja, Latvijas informācijas un komunikācijas tehnoloģiju iespēja. Lai mēs varētu šo izvērtējumu veikt, ir nepieciešams vispirms izvērtēt, kādi ir mūsu pašreizējie resursi, kur mēs pašlaik atrodamies. Tad mēs varam izvirzīt uzdevumus, kas mums ir jāpaveic tuvākajā laikā. Tas nozīmē, ka mums ir nepieciešama visaptveroša stratēģija, kuras sākumpunkts ir reāla izvērtēšana, nevis institūciju viedokļi vai stāstiņi par to, kas mums viss ir. Reāls izvērtējums ir izejas punkts. Un šis izvērtējums droši vien būs arī šīs konferences darba kārtībā.

Mēs redzam, ka mums, piemēram, trūkst IT speciālistu. Mēs redzam, ka, piemēram, pusei Latvijas skolu nav jaudīga interneta pieslēguma. Mīļie cilvēki, mēs domājam, ka Latvija ir digitāla valsts, bet pusei skolu nav jaudīga interneta. Tas ir diezgan skarbi, bet ir ļoti svarīgi reālistiski novērtēt pašreizējo situāciju. Es domāju, ka mums ir jāizvirza politiski uzdevumi. Ar 'politiski' es saprotu to, ka tehnoloģiju speciālisti skatās nevis to, kas ir iespējams, bet to, ko mēs vēlamies, ko sabiedrība grib. Tas ir izšķirošais jautājums - ko mēs gribam panākt? Šeit es redzu trīs virzienus.

Pirmais virziens ir digitālās prasmes. Valsts uzdevums ir radīt priekšnosacījumus, lai ikviens Latvijas iedzīvotājs šajā gadsimtā netiktu izslēgts no digitālās attīstības. Būtībā ir jāiet cauri pa atsevišķām vecuma grupām, sociālajām grupām un ar specifiskiem risinājumiem jāpanāk, lai visi Latvijas iedzīvotāji tiktu līdzīši šai ātrajai digitālajai attīstībai. Mēs nedrīkstam radīt jaunu analfabētismu. Tas bija 19. gadsimtā, kad viena daļa cilvēku prata lasīt un rakstīt, otra daļa neprata. Protams, tie, kuri prata, aizgāja uz priekšu, bet tie, kuri neprata vai slikti prata, palika iepakaļ. Pašreiz ir līdzīga situācija. Tātad – digitālās prasmes visiem! Tam ir jābūt centrālam sauklim. Protams, ka tas ir izglītības jautājums skolās, tā ir jaunu speciālistu sagatavošana, mūžizglītība tiem cilvēkiem, kuri ir jau darba dzīvē, vai vecākiem cilvēkiem. Tas ir diezgan liels uzdevums - izglītēt visu sabiedrību.

Otrs darba virziens ir valsts pārvalde un pakalpojumi. Mēs varam lepoties ar līdz šim Latvijā paveikto – virkne valsts pakalpojumu mums ir pieejami digitāli, un arī daudzi komercpakalpojumi mums ir pieejami digitāli. Ne visi risinājumi ir ērti, ne visi strādā sabiedrībā ar citiem, bet tomēr tie vairāk vai mazāk strādā (un tas ir arī pārbaudījums šajā krīzes situācijā). Protams, ka visu laiku ir nepieciešami uzlabojumi, bet mēs varam teikt, ka pamats ir solīds. Tomēr liela daļa pakalpojumu vēl nav pieejami digitāli. Otrkārt, – kā tie ir uzbūvēti. Ne vienmēr tie ir uzbūvēti no klienta, no pakalpojuma saņēmēja, no cilvēka viedokļa, bet gan no iestādes vai institūcijas ērtības viedokļa. Teiksim, ir mērķis digitalizēt kādu pakalpojumu vai digitalizēt kādu nozari. Es domāju, ka šim jautājumam ir jāpieiet no otras puses – klienta skatupunktam ir jābūt tam, no kura rakursa tiek ieviesti šie digitālie pakalpojumi, un visam ir jābūt fokusētam uz klientu. Piemēram, klientu apkalpošanas centrs. Ja mēs domājam vispār par valsts pakalpojumiem, tad man jāsaprot, ka valsts ir viena un tikai viena. Kādas valsts iestāžu nodaļas, kādi departamenti, ministrijas vai aģentūras – tas klientam ir vienalga. Viņam pretim stāv valsts. Līdzīgi kā, piemēram, vienā lielā uzņēmumā ir dažādas nodaļas, bet, ja tu aizej pie viena uzņēmuma, tad tu automātiski nonāc pareizā vietā. To varētu salīdzināt ar tādu kā pakalpojumu veikalu, kurā tu ieej iekšā un izvēlies, ko tev vajag. Bet kas notiek aiz tā, kā tas tiek organizēts, tas klientam nav svarīgi, un tas ir jāorganizē tā, lai viņam ir ērti un pieejami. Šobrīd tas tā īsti nav. Ja mēs skatāmies ikdienas dzīvē valsts pakalpojumus, tad mums jāstaigā pa daudzām mazām bodītēm, kur bieži nezina, ko var dabūt citā bodītē. Šeit ir jābūt integrētai valsts pieejai – valsts. Tas, kas notiek valsts iekšpusē, tas ir pakārtots klientam, viņa ērtībai. Tādēļ, protams, visi pakalpojumi ir jāsakārto vienotā arhitektūrā. Tas ir komplicēts uzdevums, to mēs visi redzam. Bet tādēļ jau mums esat jūs, speciālisti, kuri to spēj un var izdarīt. Valsts digitālie pakalpojumi, kas veidoti vienotā

arhitektūrā, ir izaicinājums, par ko es aicinātu jūs domāt.

Vienlaikus dizainējot (es tagad teikšu šo vārdu) šos pakalpojumus, ir ārkārtīgi svarīgi nodrošināt cilvēka tiesības, brīvību un drošību digitālajā telpā. Ja mēs pieprasām cilvēkam ieejt šajā digitālajā telpā, bez kā viņš nevar normāli dzīvot, tādā gadījumā mums ir arī atbildība par šo telpu. Ar 'mums' es domāju valsti. Tas nozīmē, ka mums ir atbildība, lai cilvēka tiesības, ieejot šajā digitālajā telpā, tiktu pilnā mērā ievērotas, lai viņa brīvība tiktu ievērota un arī drošība tiktu ievērota. Ja kaut kas noies "šķībi", tā ir mūsu atbildība, kas viņam ir jākompensē, jo viņam nav citas izvēles. Bez digitālajiem pakalpojumiem var iet dzīvot mežā, bet tā nav reāla alternatīva. Ja mēs viņu iekļaujam šajā digitālajā telpā, tad iestājas mūsu atbildība, kurai ir nepieciešams politisks un juridisks, tiesisks risinājums. Es to konstatēju kā jurists, ka šī dimensija bieži neparādās mūsu diskusijā.

Otrs ir jautājums par cilvēka atkarību no tehnoloģijām. Šeit katrā ziņā ir nepieciešams arī nodrošināt neatkarību no tām, proti, vajadzības gadījumā šos pakalpojumus jābūt iespējai saņemt arī klātienē.

Visbeidzot, runājot par digitālajiem pakalpojumiem, ir nepieciešams noteikt tehniskos risinājumus, drošības standartus, atbildību. Tehnoloģijas kļūst arvien jaunākas, jāpieņem, ka arī ērtākas un pieejamākas, bet pēc savas uzbūves tās kļūst arvien sarežģītākas. Jo sarežģītākas tās kļūst, jo ir iespējams lielāks kļūdu procents. Šeit ir nepieciešams automātiski jebkurā gadījumā, pie jebkura risinājuma ietvert kļūdas iespējamību un kļūdas labošanas mehānismu. Tāpat kā tas ir reālajā dzīvē. Ja mēs aizejam uz iestādi un ierēdnis kaut ko nepareizi izdara, tad man ir pārsūdzības iespējas trijās instancēs, un lielākā daļa kļūdu tiek tādā veidā iztvertas. Arī šeit cilvēkam ir jābūt vismaz tādām pašām iespējām kā reālajā dzīvē norādīt uz šo kļūdu. Iespējams, ka šīs kļūdas nemaz nav, bet tas kādam ir jāpārbauda, un katrā ziņā kļūdu labošanas mehānismus es saredzu arī kā diskusiju tematu.

Noslēdzot, dārgie kolēģi, es gribētu atgādināt, ka mēs šo krīzi esam izturējuši. Tā vēl nav galā, bet es pieņemu, ka nākamā gada vidū pēc masveida vakcinēšanas tā lielā mērā būs galā. Esam izturējuši arī tādēļ, ka mūsu līdzšinējā tehnoloģiju attīstība bija diezgan solīda. Lai gan mēs turpinām nepilnvērtīgu dzīvi, bet tomēr mēs turpinām dzīvi ar tehnoloģiju palīdzību. Piemēram, šodien mēs satiekamies attālināti, jo citādi mēs nevarētu satikties. Un tas ir jānovērtē, ka šis progress ir devis sabiedrībai vai cilvēkiem solīdu bāzi. Šī bāze nav optimāla, to nepieciešams pastāvīgi uzlabot un attīstīt tālāk, un tas ir arī šodienas darba jautājums, ko jūs šeit lemsiet. Tādēļ es vēlu jums visiem ļoti auglīgu, interesantu, es ceru, arī kontraversālu diskusiju, lai kopā nonāktu pie labiem secinājumiem!

Paldies par jūsu līdz šim ieguldīto darbu! Tas tiešām ir bijis milzīgs, un tas ir nācis par labu visai sabiedrībai. Mēs, protams, paļaujamies uz jums, ka jūs ar vēl lielāku entuziasmu un inovāciju spējām darbosieties tālāk sabiedrības labā, Latvijas labā, jo mēs atrodamies konkurences situācijā. Mūsu konkurences situācija ir labāka kā vidējā, bet ar to nepietiek. Tādēļ - lai jums labi rezultāti, un es esmu ļoti ieinteresēts pēc konferences redzēt un lasīt, kas ir diskutēts, kādi ir galvenie secinājumi.

Liels paldies jums un jauku dienu!

<https://www.president.lv/lv/jaunums/valsts-prezidenta-egila-levita-runa-likta-tiessaistes-konferences-digitala-transformacija-atklasana>